

DE JURISTENKRANT

EEN ACTUELE KIJK OP HET RECHT

Veertiendaags (niet in juli en augustus) - Nr. 5 - 15 maart 2000 - ISSN-1374-3538

Els Cleemput, de vrouw die de rijkswacht moet verkopen

15

Leo Neels: Door stilzitten wetgever kan Orde vergelijkende reclame niet meer verbieden

8

Media mogen Blokpropaganda weigeren

Met de gemeenteraadsverkiezingen in zicht rijst andermaal de vraag: hoe moeten de media omgaan met het Vlaams Blok? Een aantal organisaties formuleerden eerder aanbevelingen omtrent de berichtgeving over extreem rechts. Eén van de initiatieven kaderde in de actie 'Extreem rechts, nee bedankt. Voor een leefbaar Brussel', een samenwerkingsverband van ruim 280 Brusselse organisaties (mei 1999). In de aanloop naar 'de moeder van alle verkiezingen' van 13 juni 1999 heeft het Vlaams Blok via verschillende procedures stappen ondernomen om meer aandacht te krijgen in de nieuwsprogramma's van bepaalde omroepen of om verkiezingspropaganda in een aantal Brusselse tijdschriften afgedrukt te zien. Meestal ving de partij bot. Een arrest van 2 februari van 2000 van het hof van beroep in Brussel vernietigt nu ook een vonnis dat eerder een vordering van het Blok had toegewezen.

TV-Brussel, het Blok en de Geschillenraad

De eerste acties van het Blok richtten zich tegen TV-Brussel. Tot twee keer toe diende de fractieleider voor het Vlaams Blok in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad klacht in tegen de regionale omroep. In beide klachten werd aangevoerd dat in een nieuws-journaal de standpunten van het Blok niet of onvoldoende aan bod waren gekomen. Volgens de Geschillenraad was er evenwel geen sprake van discriminatie, noch van een gebrek aan onpartijdigheid in de nieuwsuitzendingen. Evenmin was sprake van een inbreuk op de 'algemeen gangbare journalistieke normen'. Volgens de Geschillenraad voerde de klager ten onrechte aan dat hij en zijn fractie systematisch en doelbewust door TV-Brussel van het scherm werden geweerd (Vl. Geschillenraad 24 april 1998 en 23 september 1998, onuitg.).

Blok neemt aanloop naar verkiezingen... via rechter

Toen in het voorjaar van 1999 een aantal Brusselse tijdschriften weigerden advertentieruimte ter beschikking te stellen aan het Blok, werd een beroep gedaan op de kortgedingrechter. Met name de heer Lootens-Stael en de VZW De Vlaamse Concentratie vorderden een bevel tot publicatie van

Vlaams Blok-propaganda naar aanleiding van de weigering door het tijdschrift 'Maalbeek' om advertenties van het Blok te publiceren. De vordering werd afgewezen. Volgens het bevelschrift van 31 mei 1999 kon de VZW die het tijdschrift publiceert op grond van haar recht op vrije meningsuiting niet verplicht worden om een gedachtegoed te verspreiden dat strijdig is met haar eigen doelstellingen en beginselen (Voorz. Rb. Brussel (Kort ged.) 31 mei 1999, onuitg.).

Ook een eis van twee Vlaams Blokpolitici tegen de VZW Contact- en Cultuurcentrum in Schaarbeek werd afgewezen. Volgens eisers kwam in het magazine 'Deze Week in Brussel' de Vlaams-nationalistische strekking te weinig aan bod in verhouding tot de andere politieke strekkingen, dit als gevolg van een expliciete beslissing van de raad van bestuur van de VZW. De vordering werd afgewezen omdat de rechtbank oordeelde dat de ingeroepen schending van de cultuurpactwetgeving niet terzake was: de bepalingen van de Wet ideologische strekkingen van 16 juli 1973 waren volgens de rechtbank niet van toepassing op verweerster als privaatrechtelijk rechtspersoon (Rb. Brussel 29 oktober 1999, onuitg.).

zie vervolg p. 12

HET OPENBAAR MINISTERIE MAG SOMS BEWIJSMATERIAAL ACHTERHOUDEN. Maar het is de vonnisrechter die daarover moet beslissen. Het Europees Hof voor de Mensenrechten in Straatsburg heeft dat in drie arresten bevestigd. zie artikel p. 4

Videocameras moeten voortaan worden aangekondigd

Wie gebruik maakt van een videosysteem, zal dit op een of andere manier moeten aankondigen. Als de gebruiker een verduidelikend en leesbaar bericht in de buurt van het opnametoestel ophangt, voldoet hij aan de informatieplicht. Een en ander volgt uit een

belangwekkend advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De Commissie is van oordeel dat de Wet op de Verwerking Persoonsgegevens steeds van toepassing is op het videotoezicht. Tot voor kort vond de Commissie dat dit slechts onder

bepaalde voorwaarden het geval is. Over het advies, waarvan alle consequenties nog niet duidelijk zijn, brengt De Juristenkrant een eerste beschouwing.

zie artikel p. 4

Samenleving

Tijdschriften mogen verkiezingspropaganda Blok weigeren

vervolg van p. 1

Het Vlaams Blok heeft in het recente verleden verschillende keren geprobeerd om langs gerechtelijke weg de media ertoe te dwingen verkiezingspropaganda op te nemen. Meestal moest de partij daarbij in het zand bijten.

Weigering advertentie Blok: oneerlijke handelspraktijk?

Tegen de weigering door een aantal Brusselse tijdschriften om verkiezingspubliciteit op te nemen voor het Blok werd ook actie ondernomen op basis van de Handelspraktijkenwet. De vorderingen werden ingesteld door de VZW Vlaamse Concentratie, een VZW die statutair tot doel heeft het Vlaams Blok financieel en materieel te ondersteunen en in die hoedanigheid de overheidsdotaties in ontvangst neemt. Voor de rechtbank van koophandel voerde de VZW aan dat de weigering door bepaalde tijdschriften om advertenties van het Blok te publiceren diende beschouwd te worden als een vorm van misbruik van machtspositie en een willekeurige verkoopswegering, wat aan te merken is als een met de eerlijke handelspraktijken strijdige daad. In één geval werd de vordering afgewezen: de weigering door het tijdschrift 'Vlan' werd door rechter niet beschouwd als een foutieve verkoopswegering noch als een misbruik van machtspositie. Volgens het vonnis kan de eisende partij geen subjectief recht

inroepen om verweerster te verplichten de verkiezingsreclame te publiceren aangezien dit ten koste zou gaan van de principiële vrijheid om niet te contracteren. Het vonnis benadrukte ook nog dat van verweerster bekend was dat zij een diepe afkeer had voor de politieke richting die het Vlaams Blok vertegenwoordigt waardoor 'in het licht van deze ideologie waarop het gedrag berust van verweerster, de weigering advertenties op te nemen van eisers, logisch te verwachten was en niet abusief' (Voorz. Kb. Brussel 28 mei 1999, onuitg.).

In enkele vonnissen van 3 juni 1999 werd aan diverse tijdschriften uit de sector van het Vlaamse verenigingsleven in Brussel (o.a. 'Brussel deze Week', 'Rinck Rond', 'Fabriekslawaai', 'De Maalbeek') wél bevel opgelegd om alsnog de politieke advertenties van het Blok integraal te publiceren onder verbeurte van een dwangsom van 5 miljoen fr. De voorzitter van rechtbank van koophandel was telkens van oordeel dat actie van de VZW Vlaamse Concentratie, als benadeelde consument, voldoende steun kon vinden in de Handelspraktijkenwet en dat door de erkenning en/of subsidies van de overheid de betreffende VZW's gehouden waren tot naleving van de cultuurpactwetgeving en het daarin opgenomen verbod van discriminatie. Artikel 4 van de Wet ideologische strekkingen van 16 juli 1973 bepaalt immers dat instellingen die door de overheid zijn opgericht of ervan afhangen zich dienen te onthouden van

enigerlei vorm van discriminatie, uitsluiting, beperking of voorkeur om ideologische of filosofische redenen die tot gevolg hebben de uitoefening van de rechten en vrijheden, de erkenning of het voordeel van de toepassing van de wetten, decreten en verordeningen onmogelijk te maken of aan te tasten. Volgens de rechter steunde de weigering om Blokadvertenties te plaatsen op een waardeoordeel in verband met één partij 'waarvan men de kandidaten blijkbaar buiten spel wil zetten' en kon een dergelijke ongelijke behandeling niet worden toegelaten 'ook indien men het evenvermelde waarden het evenvermelde waarden van de vonnissen werd benadrukt 'dat juist de meest beschaaftde samenlevingen toelaten dat zelfs 'aanstootgevende' gedachten worden uitgedrukt'. In een ander vonnis werd ook nog erkend dat degenen die advertentieruimte opeisten voor het Vlaams Blok 'met goed recht onderstrepen dat de vrijheid van meningsuiting ook geldt voor een gedachtegoed dat door sommigen als verontwaardigd of aanstootgevend wordt aangevoeld'. Verweersters konden zich volgens het vonnis niet beroepen op hun recht op vrije meningsuiting en vrijheid van handel omdat deze vrijheden 'beperkt zijn door o.a. de artikelen 4-5 van het Cultuurpact'. In elk van de vonnissen van 3 juni 1999 was de conclusie: willekeurige verkoopswegering, betoogd door artikel 94 WHPC dat elke met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad

verbiedt waardoor een verkoper de belangen van een of meer consumenten schaadt of kan schaden.

Propaganda-afdeling van Blok is geen consument

Tegen de vonnissen van 3 juni 1999 werd beroep ingesteld. Eén van de appellanten is de VZW De Stadskrant, een VZW die statutair de ondersteuning en bevordering nastreeft van het brede maatschappelijke leven van de Vlaamse gemeenschap in Brussel en van alle inwoners van het Brussels hoofdstedelijk gewest. Artikel 5 van de statuten van de VZW bepaalt dat elk lid van de vereniging het verdraagzaamheidsprincipe onderschrijft, hetgeen onder meer inhoudt de naleving van de democratische principes en het helpen bevorderen van het harmonieus samenleven van mensen ongeacht afkomst, godsdienstige of filosofische overtuiging en cultuur in overeenstemming met de rechten en vrijheden zoals gewaarborgd door het E.V.R.M. De VZW De Stadskrant zorgt voor de redactionele katernen 'Brussel deze Week' bij het advertentiemagazine 'de Streekkrant' en publiceert ook het maandelijks tijdschrift 'Tram 81'.

Het hof van beroep in Brussel is nu van oordeel dat VZW Vlaamse Concentratie geen consument is in de zin van art. 1.7. WHPC en dus niet gerechtigd is de schending in te roepen van artikel 94 WHPC. Volgens het hof treedt de VZW beroepshalve op door onder meer bij de verkiezingen haar diensten aan te bieden aan het Vlaams Blok en zijn kandidaten. Tot die dienstverlening behoort ook het bestellen van advertentieruimte in tijdschriften. De politieke aard van de beroepsactiviteit van de VZW doet haar niet de hoedanigheid van consument verwerven. Het hof is daarom van oordeel dat de eerste rechter ten onrechte de vordering heeft toegewezen want verkeerdelijk geïntimeerde als consument heeft beschouwd in de zin van artikel 1.7. WHPC. Het arrest vernietigt het bestreden vonnis en verklaart de oorspronkelijke vordering ongegrond. De weigering om verkiezingspubliciteit van het Vlaams Blok af te drukken is dus niet in strijd met artikel 94 WHPC.

Naar een 'cordon sanitaire' in de media?

Het arrest van 2 februari 2000 laat wel een aantal vragen onbeantwoord. Zo de vraag of de VZW Vlaamse Concentratie haar vordering had kunnen baseren op artikel 93 WHPC. Immers, nu is

gebleken dat de activiteiten van de VZW Vlaamse Concentratie een beroepsmatig karakter hebben, kan deze zich mogelijk steunen op artikel 93 WHPC. De actie gaat dan niet uit een consument, maar van een verkoper in de zin van artikel 1.6. WHPC.

Maar ook los van de vraag of de VZW als een consument of een verkoper is te beschouwen blijft de cruciale vraag of de Brusselse VZW's die, o.a. met overheids-subsidies, een aantal tijdschriften uitgeven, kunnen verplicht worden om in de aanloop naar verkiezingen advertentieruimte beschikbaar te stellen aan het Vlaams Blok. De cruciale vraag blijft dus, of de eerste rechter een juiste toepassing heeft gemaakt van de cultuurpactwetgeving die in de artikelen 4 en 5 een verbod van discriminatie oplegt. Onduidelijk is ook in hoeverre in casu een beroep kan worden gedaan op artikel 3 van de Wet bescherming ideologische strekkingen van 16 juli 1973. Dit artikel waarborgt enkel de participatie en de niet-discriminatie van ideologische en filosofische strekkingen in zoverre deze zelf 'de principes en de regels van de democratie aanvaarden en naleven'.

Overigens kan de problematiek ook in een ruimer perspectief worden geplaatst en kan de vraag worden gesteld of het Vlaams Blok met een beroep op artikel 10 en vooral artikel 11 van de Grondwet of artikel 14 EVRM (verbod van discriminatie) advertentieruimte kan opeisen bij kranten en commerciële tijdschriften. Met andere woorden: hoever reikt de contractuele vrijheid van een krant of tijdschrift bij het weigeren van bepaalde politieke advertenties of hoever reikt de redactionele en/of de commerciële vrijheid om bepaalde verkiezingspropaganda te weren? Kan het inroepen van het ondemocratisch of racistisch karakter van onderdelen van het 70-punten programma van het Vlaams Blok volstaan om in de aanloop naar 'de moeder van alle gemeenteraadsverkiezingen' ook een 'cordon sanitaire' te organiseren in de sector van de media? Of blijft het wachten op een arrest van de Raad van State in toepassing van het nieuw ingevoegde artikel 15ter van de wet van 4 juli 1989 dat de mogelijkheid biedt aan de Raad om vast te stellen dat een politieke partij vijandig staat tegenover de rechten en vrijheden die door het E.V.R.M. zijn gewaarborgd?

Dirk Voorhoof

Brussel (8ste Kamer) 2 februari 2000, onuitg.

